

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Baricovej a členiek senátu JUDr. Idy Hanzelovej a JUDr. Jarmily Urbancovej v právnej veci navrhovateľa **RNDr. T. E.**, bytom P., zastúpeného **Ing. R. K.**, bytom T., proti odporcovi **Obvodnému pozemkovému úradu Nitra**, Štefánikova tr. 88, Nitra, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu číslo 847/04-R-II.z 24. februára 2009, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 13. mája 2009, č. k. 23Sp/61/2009-19, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 13. mája 2009, č. k. 23Sp/61/2009-19 **m e n í** tak, že rozhodnutie odporcu číslo 847/04-R-II. zo dňa 24. februára 2009 **z r u š u j e a v r a c i a** vec odporcovi na ďalšie konanie.

Navrhovateľovi náhradu trov konania **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Nitre potvrdil podľa ustanovenia § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) rozhodnutie odporcu č. 847/04-R-II. zo dňa 24. februára 2009, ktorým v konaní podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“) rozhodol, že navrhovateľovi RNDr. T. E., vnukovi pôvodnej vlastníčky A. M., rod. P., nepriznáva vlastnícke právo ani právo na náhradu za pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území K., vedené v pkn. vl. č. X. ako parc. č. X. – lúka o celkovej výmere 3.004 m² a parc. č. X. – lúka o celkovej výmere 10.981 m² (uplatnený vlastnícky podiel 30/60), pretože nebolo preukázané splnenie podmienky prechodu predmetných pozemkov na štát alebo inú právnickú osobu niektorým zo spôsobov uvedených v § 3 zákona č. 503/2003 Z. z.

Odporcovi právo na náhradu trov konania nepriznal v zmysle § 250k ods. 1 vety prvej OSP.

Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že odporca rozhodol správne, keď dospel k záveru, že v danom prípade nebola splnená podmienka pre vydanie nehnuteľností a nepreukázanie reštitučného titulu podľa § 6 zákona č. 503/2003 Z. z., pretože ustanovenie § 3 predmetného zákona taxatívne vymedzuje, v ktorých prípadoch sa oprávneným osobám navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát, alebo právnickú osobu. Krajský súd vyslovil názor, že v ustanovení § 3 zákona č. 503/2003 Z. z. je uvedený taxatívny výpočet reštitučných titulov a pozemkové úrady ani súdy nie sú oprávnené uznávať za reštitučné tituly aj iné, v zákone neuvedené dôvody, a to ani použitím analógie. V danom konaní nebolo ničím preukázané, že výmer o znárodnení baní a niektorých priemyselných podnikov bol zrušený a že došlo k znárodneniu v rozpore s vtedy platnými zákonnými predpismi. K námietke navrhovateľa, že znárodnenie vykonané v roku 1945 bolo v rozpore s vtedy platnými predpismi, krajský súd uviedol, že správnomu orgánu ani súdu, ktorý preskúmava napadnuté rozhodnutie neprislúcha do kompetencie zaoberať sa touto otázkou.

Proti tomuto rozhodnutiu podal navrhovateľ v zákonnej lehote odvolanie z dôvodov uvedených v § 205 ods. 2 písm. f/ OSP, domáhajúc sa jeho zmeny a zrušenia rozhodnutia odporcu a vrátenia veci na ďalšie konanie. Navrhovateľ namietal nedostatočne („nespoľahlivo

a nedôsledne“) zistený skutkový stav veci, pričom má za to, že si krajský súd osvojil právny názor odporcu, že nebolo preukázané splnenie podmienky reštitučného titulu podľa § 3 ods. 1 písm. n/ zákona č. 503/2003 Z. z.. Je toho názoru, že Výmer poverenictva stavebníctva v Bratislave č. Práv. 83-03/54-Dr. Č. zo dňa 01. októbra 1954, ktorým bol znárodnený zoštátnením okrem iného i majetok oprávnenej osoby A. M., dostatočne preukazuje reštitučný titul, ktorý možno podradiť pod § 3 ods. 1 písm. n/ zákona č. 503/2003 Z. z.. Podľa navrhovateľa v zákone č. 503/2003 Z. z. nie je uvedený taxatívny výpočet reštitučných titulov, ani to, aké rozhodnutie (kým vydané) možno považovať za takýto titul. Podľa navrhovateľa je jednoznačne preukázané, že predmetným výmerom bolo odňaté okrem iného aj osobné vlastníctvo právnych predchodcov oprávnenej osoby a až na základe toho bola vykonaná zmena vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam v pozemkovej knihe, v rozhodnom období podľa zákona č. 503/2003 Z. z.. Ďalej navrhovateľ poukazuje na to, že nebolo preukázané, že znárodnený majetok bol súčasťou firmy A.. P., stavebná, drevovýrobajúca a hlinopriemyselná účastinná spoločnosť, Z.(ďalej len „firma A.. P.“), lebo podľa zápisov v pozemkovej knihe, vl. č. X., k. ú. K. boli znárodnené pozemky až do odňatia vlastníckeho práva na základe č. d. X., vedené ako osobné vlastníctvo. Podľa identifikácie parcel, reštituované pozemky tvorili a tvoria poľnohospodársky pôdny fond, čím je podľa navrhovateľa splnená podmienka ustanovenia § 1 zákona č. 503/2003 Z. z.

Odporca sa k odvolaniu navrhovateľa písomne nevyjadril, odvolací návrh nepodal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a medziach podaného odvolania (§ 246c ods. 1 veta prvá a § 212 ods. 1 OSP) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.supcourt.gov.sk, www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že pre potvrdenie rozhodnutia odporcu neboli dané zákonné dôvody.

Zákon č. 503/2003 Z. z. je jedným zo zákonov reštitučného charakteru, ktorého cieľom je spolu s ostatnými reštitučnými zákonmi zabezpečiť tzv. reštitučné procesy zmiernenia niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v zákone presne ustanovenom období, vo vzťahu k presne vymedzenému okruhu osôb a na základe v zákone taxatívne

ustanovených prípadov straty majetku. Preto pri aplikácii jeho ustanovení treba postupovať veľmi citlivo, aby nedošlo k ďalším krivdám.

Zákon č. 503/2003 Z. z. v § 1 upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu (zákon č. 229/1991 Zb. a § 37 až 39 zákona SNR č. 330/1991 Zb.). Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria:

- a/ poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria,
- b/ lesný pôdny fond.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z., právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 01. januára 1990 (ďalej len „rozhodujúce obdobie“) spôsobom uvedeným v ustanovení § 3.

Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z., oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku:

- a/ výroku o prepadnutí majetku, prepadnutí veci alebo zhabaní veci v trestnom konaní, prípadne v trestnom konaní správnom podľa skorších predpisov, ak bol výrok zrušený podľa osobitných predpisov,
- b/ odňatia bez náhrady postupom podľa zákona č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy alebo podľa zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme,
- c/ postupu podľa § 453a Občianskeho zákonníka alebo podľa § 287a zákona č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení zákona č. 67/1952 Zb.,
- d/ odňatia bez náhrady postupom podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 81/1949 Zb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov,
- e/ vyhlásenia zmluvy o postúpení pohľadávok pre prípad vyst'ahovania (tzv. renunciačné vyhlásenie),
- f/ toho, že občan zdržiavajúci sa v cudzine nehnuteľnosť zanechal na území Slovenskej republiky alebo ktorého majetok prešiel na štát podľa zákona č. 183/1950 Zb. o majetku zanechanom na území Československej republiky osobami, ktoré optovali pre Zväz sovietskych socialistických republík a presídlili na jeho územie,
- g/ zmluvy o darovaní nehnuteľnosti uzavretej darcom v tiesni,

- h/ dražobného konania uskutočneného na úhradu pohľadávky štátu,
- i/ súdneho rozhodnutia, ktorým sa vyhlásila za neplatnú zmluva o prevode majetku, ktorou občan pred odchodom do cudziny previedol vec na iného, ak dôvodom neplatnosti bolo opustenie republiky, prípadne uznanie takejto zmluvy účastníkmi za neplatnú; v takom prípade je oprávnenou osobou nadobúdateľ podľa uvedenej zmluvy, a to aj ak táto zmluva nenadobudla účinnosť,
- j/ kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok,
- k/ odmietnutia dedičstva v dedičskom konaní urobeného v tiesni,
- l/ vyvlastnenia za náhradu, ak nehnuteľnosť existuje a nikdy neslúžila na účel, na ktorý bola vyvlastnená,
- m/ vyvlastnenia bez vyplatenia náhrady,
- n/ znárodnenia vykonaného v rozpore s vtedy platnými predpismi alebo bez vyplatenia náhrady,**
- o/ prevzatia nehnuteľnosti bez právneho dôvodu,
- p/ politickej perzekúcie alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody,
- r/ odovzdania do vlastníctva družstva podľa osobitných predpisov,
- s/ prikázania do užívania právnickej osoby na základe zákona č. 55/1947 Zb. o pomoci roľníkom pri uskutočňovaní poľnohospodárskeho výrobného plánu alebo vládneho nariadenia č. 50/1955 Zb. o niektorých opatreniach na zabezpečenie poľnohospodárskej výroby,
- t/ prevodu na štát spoločne užívaných singulárnych lesov a lesných družstiev, ak členmi družstva boli aj fyzické osoby; na prevzatie tohto majetku sa použijú osobitné predpisy.

Podľa § 5 ods. 1, 2, 3, 5 zákona č. 503/2003 Z. z., právo na navrátenie vlastníctva k pozemku môže uplatniť oprávnená osoba do 31. decembra 2004 na obvodnom pozemkovom úrade, v ktorého obvode vlastnila pozemok, a zároveň preukáže skutočnosti podľa § 3. Neuplatnením práva v lehote právo zanikne. Rozhodnutie o navrátení vlastníctva k pozemku alebo rozhodnutie o priznaní práva na náhradu podľa § 6 ods. 2 a 3 vydá obvodný pozemkový úrad. Na konanie podľa odseku 2 sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní. Proti rozhodnutiu obvodného pozemkového úradu podľa odsekov 2 a 4 možno podať opravný prostriedok na súde.

Predmetom odvolacieho konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým krajský súd potvrdil rozhodnutie odporcu, ktorým tento neuznal nárok navrhovateľa

ako oprávnenej osoby, uplatnený podľa zákona č. 503/2003 Z. z., na navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam v katastrálnom území K., vedeným v pkn. vl. č. X. ako parc. č. X. – lúka o celkovej výmere 3.004 m² a parc. č. X. – lúka o celkovej výmere 10.981 m² (uplatnený vlastnícky podiel 30/60). Odvolací súd preto preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie žalovaného správneho orgánu a konanie mu predchádzajúce, najmä z pohľadu, či sa súd prvého stupňa vysporiadal so všetkými námietkami uvedenými v opravnom prostriedku a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia správneho orgánu.

Odvolací súd dáva do pozornosti, že predmetom preskúmovacieho konania v danej veci bolo rozhodnutie a postup správneho orgánu, ktorým rozhodnutím v rámci konania podľa zákona č. 503/2003 Z. z. o žiadateľovi ako oprávnenej osobe nebolo priznané vlastnícke právo ani právo na náhradu za pozemky, v ktorom sa uplatňuje plná jurisdikcia správneho súdu v zmysle § 250i ods. 2 OSP.

Predpokladom navrátenia vlastníctva k pozemkom alebo priznania náhrady za nehnuteľnosti, ktoré nie je možné vydať bolo, aby si oprávnená osoba uplatnila reštitučný nárok na pozemkovom úrade v zmysle § 5 ods. 1 uvedeného zákona a súčasne preukázala splnenie zákonných podmienok oprávnenej osoby ustanovených v § 2 ods. 1, 2, ako aj, že žiadané nehnuteľnosti prešli v zákonnej lehote (od 25.02.1948 do 01.01.1990) na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku skutočností taxatívne ustanovených v § 3 ods. 1, 2, 3, právo na navrátenie vlastníctva alebo priznanie náhrady si oprávnená osoba uplatnila v lehote ustanovenej v § 5 ods. 1 (do 31.12.2004) a žiadané pozemky ku dňu odňatia mali charakter pôdy podľa § 1 ods. 1, ako aj, že žiadané nehnuteľnosti neboli vydané podľa zákona o pôde (zákon č. 229/1991 Zb., §§ 37 až 39 zákona č. 330/1991 Zb.).

Zákonodarca v záujme zabezpečenia princípu legality v ustanoveniach § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. zakotvil rozhodovaciu právomoc správneho orgánu - pozemkového úradu pri rozhodovaní o navrátení vlastníctva k pozemku alebo o priznaní práva na náhradu za pozemok. Správne konanie pred pozemkovým úradom sa začína doručením návrhu oprávnenej osoby podľa § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z.. Podľa § 5 ods. 3 cit. zákona sa na konanie podľa odseku 2 vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní.

To znamená, že povinnosťou pozemkového úradu pri rozhodovaní podľa § 5 ods. 2 je postupovať podľa jednotlivých ustanovení zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „správny poriadok“) a pri ich aplikácii vychádzať zo základných zásad správneho konania (§ 3 správneho poriadku). Správny orgán je viazaný zásadou zákonnosti (§ 3 ods. 1 správneho poriadku), v intenciách ktorej je povinný v konaní a pri rozhodovaní zachovať procesné predpisy ako aj prepisy hmotnoprávne. Musí postupovať v konaní tak, aby zabezpečoval ochranu práv osôb a súčasne vyžadoval plnenie ich povinností v nadväznosti na ochranu záujmov štátu a spoločnosti. Ide o presadzovanie cieľov hmotnoprávnej úpravy v konkrétnej veci.

Zásada materiálnej pravdy je upravená najmä v ustanovení § 3 ods. 4 správneho poriadku a ďalej konkretizovaná v ďalších ustanoveniach správneho poriadku (§ 32 a § 46). Zásadu materiálnej pravdy treba aplikovať spolu so zásadou zákonnosti a zásadou voľného hodnotenia dôkazov (§ 34 ods. 5 správneho poriadku), ktoré sú vlastne jej základom. Táto zásada vyslovuje požiadavku, podľa ktorej správny orgán je povinný zistiť skutočný stav veci, teda subsumuje aj požiadavku zistiť úplný a presný stav veci. Za zistenia skutočného stavu veci treba považovať **zistenie všetkých skutočností, ktoré sú podľa príslušného hmotnoprávneho predpisu právne významné.**

Povinnosťou správneho orgánu je zistiť všetky právne rozhodné skutočnosti bez ohľadu na to, v čí prospech svedčia. Z povinnosti správneho orgánu zistiť úplný stav veci tiež vyplýva, že správny orgán nie je viazaný návrhmi účastníkov konania na vykonanie dôkazov (§ 32 ods. 1 správneho poriadku). Stav veci sa musí zistiť súčasne presne, čo znamená, že musí zodpovedať reálnej skutočnosti. **Zistenie úplného a presného stavu vecí je základným predpokladom zákonnosti a správnosti rozhodnutia správneho orgánu.**

Správny orgán je povinný hodnotiť každý dôkaz samostatne a potom všetky dôkazy vo vzájomnej súvislosti. Vyhodnotenie dôkazov musí správny orgán náležite odôvodniť v odôvodnení rozhodnutia (§ 34 ods. 5 a § 47 ods. 3 správneho poriadku).

Z obsahu pripojeného spisového materiálu, súčasťou ktorého je aj administratívny spis odvolací súd zistil, že navrhovateľ si ako oprávnená osoba uplatnil dňa 22. decembra 2004 na Obvodnom pozemkovom úrade v Nitre podľa § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z. nárok

na navrátenie vlastníctva k pozemkom nachádzajúcim sa v k. ú. Z., T., M. a K., ktorých pôvodnou vlastníčkou bola A. M., rod. P. (stará matka navrhovateľa), resp. K. E., rod. M. (matka navrhovateľa), z dôvodov uvedených v § 3 ods. 1 písm. n/, o/, p/, resp. ods. 2 cit. zákona. Predmetné pozemky prešli na štát na základe Výmeru Povereníctva stavebníctva v Bratislave č. Práv. 83-03/54-Dr. Č. zo dňa 01. októbra 1954 (ďalej len „Výmer o znárodnení“), pričom prechod vlastníctva k pozemkom na Československý štát bol zavŕšený až zápisom v pozemkovej knihe vykonanom v roku 1960 pod č. d. X. Správny orgán vydal čiastkové rozhodnutie pod č. 847/04-R-II. zo dňa 24. februára 2009, v ktorom rozhodol len o nároku na nehnuteľnosti nachádzajúce sa v k. ú. K., zapísané v pkn. vl. č. X. ako parc. č. X. – lúka o výmere 3.004 m² a parc. č. X. - lúka o výmere 10.981 m², vedené v ½-ici (uplatnený nárok na vlastnícky podiel 30/60-in) na A. M., rod. P. Na základe výzvy správneho orgánu navrhovateľ upresnil reštitučný titul, ktorým prešlo vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam na štát, a to podľa § 3 ods. 1 písm. n/ zákona č. 503/2003 Z. z., teda že znárodnenie bolo vykonané v rozpore s vtedy platnými predpismi alebo bez vyplatenia náhrady. Preskúmaným rozhodnutím pozemkový úrad vyslovil, že vlastnícke právo ani právo na náhradu za pozemky nepriznáva, pretože nebolo preukázané splnenie podmienky § 3 zákona č. 503/2003 Z. z. (konkrétne § 3 ods. 1 písm. n/ zákon č. 503/2003 Z. z.), t. j. z dôvodu nepreukázania splnenia podmienky reštitučného titulu – dôvodu prechodu predmetných pozemkov podľa § 3 cit. zákona – na štát alebo na inú právnickú osobu. Svoje rozhodnutie správny orgán odôvodnil tým, že výmery o znárodňovaní podnikov, vydávané rôznymi odvetvovými ministerstvami priemyslu, resp. ich poverenictvami, odnímajúce vlastníctvo podľa zákonov, týkajúcich sa znárodňovania podnikov v konkrétnych priemyselných odvetviach, nemožno podradiť pod dikciu § 3 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z.. Toto tvrdenie odporcu nemožno považovať za správne.

V prvom rade je potrebné uviesť, že v predmetnej právnej veci došlo v zmysle ustanovenia § 1 ods. 1 dekrétu prezidenta republiky č. 100/1945 Zb. o znárodnení baní a niektorých priemyselných podnikov (ďalej len „dekrét“) k znárodneniu dňom vyhlásenia tohto dekrétu, t. j. dňom 24. októbra 1945. Dekrét nadobudol účinnosť dňa 27. októbra 1945. V zmysle nálezu Ústavného súdu Českej a Slovenskej federatívnej republiky zo dňa 21.12.1992, sp. zn. I ÚS 597/92 per analogiam, je nutné dobu vzniku majetkovej krivdy v zmysle zákona č. 503/2003 Z. z. vzťahnúť k dátumu prijatia zákona č. 114/1948 Zb. o znárodnení niektorých ďalších priemyslových a iných podnikov a závodov a o úprave niektorých pomerov znárodnených a národných podnikov (ďalej len „zákon č. 114/1948

Zb.“), t. j. ku dňu 28. apríla 1948. Jedná sa tu o tzv. nepravú retroaktivitu reštitučných zákonov, v dôsledku ktorej sa má za to, že k prechodu vlastníckeho práva k predmetným pozemkom na štát došlo v rozhodujúcom období podľa § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z. (t. j. od 25. februára 1948 do 01. januára 1990).

Správny orgán vo svojom rozhodnutí dospel k záveru, že A. M., rod. P. bola spolumajiteľkou firmy A. P., pričom tento záver odôvodnil tým, že „bolo obvyklé a bežné, že majetok podniku nebol a nemusel byť celý len vlastníctvom jedného vlastníka – riaditeľa podniku..., ale podniky – účastinné spoločnosti boli bežne podnikmi rodinného charakteru, ktorých vlastníckmi boli rodinný príslušníci, resp. príbuzní“. Za dôkaz preukazujúci toto tvrdenie označil Výťah z pozostalostnej zápisnice č. 233/48, D 99/48 zo dňa 22. januára 1949 po A. M., rod. P., v ktorej je uvedená medzi aktívami sporná pohľadávka proti firme Slovenské tehelne, Zlaté Moravce, n. p., a to 2.000 ks účastín firmy A. P.

Podľa názoru odvolacieho súdu takýto právny záver nemožno vyvodit' na základe tvrdenia, že niečo „bolo obvyklé a bežné“, najmä ak ide o jednu zo skutočností určujúcich oprávnenosť reštitučného nároku. Takisto skutočnosť, že uvedená pohľadávka bola v dedičskom rozhodnutí označená za spornú, vyvoláva prinajmenšom pochybnosti jednak o existencii tejto pohľadávky, jednak o jej výške. Takúto pohľadávku nie je možné v dedičskom konaní prejednať. Dedičský súd (resp. v tom čase verejný notár) sa obmedzí len na jej konštatovanie v dedičskom rozhodnutí, pričom nie je jeho úlohou, skúmať pravdivosť takejto pohľadávky, alebo sa ňou bližšie zaoberať. Pokiaľ správny orgán poukazuje na túto spornú pohľadávku a považuje ju za relevantný dôkaz, nezistil tak úplne a presne skutkový stav veci a nevyvodil správny právny záver.

Podľa záznamu v pozemkovej knihe je zrejmé, že pred znárodnením bola vlastníčkou predmetných nehnuteľností v k. ú. K., A. M., rod. P. Tu odvolací súd považuje za potrebné poukázať na to, že do účinnosti Občianskeho zákonníka č. 141/1950 (t. j. 01. januára 1951) mali zápisy do pozemkovej knihy konštitutívny účinok. Po tomto dátume sa prevody vlastníckeho práva zapisovali do pozemkovej knihy už len s deklaratórnymi účinkami, takéto zápisy nedávali hodnovernú informáciu o stave nehnuteľností ako aj vecných práv viaznucich k nim. Preto údaje zapísané v pozemkovej knihe pred dátumom 01. januárom 1951 je potrebné považovať za pravdivé a záväzné, pokiaľ sa nepreukáže opak.

Správny orgán ďalej v odôvodnení svojho rozhodnutia poukazuje na dôvody znárodnenia uvedené v záverečnej časti Výmeru o znárodnení, a síce, že „...všetky uvedené majetkové časti včítane pozemkov, ktoré tvoria ložisko suroviny, slúžili alebo boli v deň znárodnenia podniku určené jeho prevádzke, a preto sú splnené predpoklady ustanovenia § 4 ods. 2, 3, 4 a 5 dekrétu prezidenta republiky č. 100/45 Zb. v znení čl. II. zákona č. 114/48 Zb.“. Toto konštatovanie odporcu nie je však okrem textu Výmeru o znárodnení ničím podložené.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzajúc z účelu reštitučných zákonov má za to, že správny orgán za účelom verifikácie tejto skutočnosti mal vykonať dokazovanie a nie si bez ďalšieho osvojiť tvrdenie uvedené vo Výmere o znárodnení. V spisovom materiály chýbajú doklady preukazujúce, že dotknuté pozemky (lúky) naozaj tvorili ložisko suroviny a slúžili alebo boli určené na prevádzku podniku A. P., preto aj na tomto mieste odvolací súd musí konštatovať, že správny orgán nezistil náležité skutkový stav veci, a to ohľadom otázky pre rozhodnutie o nej podstatnej.

Čo sa týka tvrdenia správneho orgánu, že predmetný Výmer o znárodnení nie je reštitučným titulom podľa ustanovenia § 3 ods. 1 písm. n/ zákona č. 503/2003 Z. z., odvolací súd konštatuje, že z odôvodnenia rozhodnutia správneho orgánu nie je zrejmé, na základe čoho dospel správny orgán k tomuto záveru. V závere svojho rozhodnutia správny orgán „nad svoj rámec informatívne uvádza“, že zákon č. 503/2003 Z. z. „sa týka zmiernenia alebo odstránenia len niektorých konkrétnych krívd, spáchaných minulým režimom voči konkrétnym fyzickým osobám“. Týka sa len pôdohospodárskych pozemkov odnímaných v konaniach vedených proti konkrétnym fyzickým osobám (nie proti podnikom a závodom), a to len z niektorých konkrétnych špecifických dôvodov uvedených v § 3 cit. zákona – teda len z dôvodov taxatívne vymedzených a vymenovaných v ustanovení § 3. Takéto tvrdenia sú potom v rozpore s doteraz zisteným skutkovým stavom. Odvolaciemu súdu takisto nie je zrejmé, z čoho správny orgán ale aj krajský súd vychádzali, keď tvrdia, že predmetný výmer nie je reštitučným titulom podľa § 3 ods. 1 písm. n/ zákona č. 503/2003 Z. z.. Je nesporné, že citovaný zákon v § 3 ods. 1 písm. a/ – t/ taxatívne uvádza reštitučné dôvody, avšak prečo nie je možné predmetný výmer podradiť pod písm. n/, správny orgán ani súd neodôvodnili. Správny orgán pritom poukázal na niektoré ďalšie reštitučné zákony (zákon č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd a zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách), ktoré sa týkajú aj prinavracania – priznávania vlastníctva

alebo náhrad za pôdohospodárske a ďalšie pozemky, i iné nehnuteľnosti, hnutel'nosti a ďalšie majetky, z iných konkrétnych a špecifických reštitučných dôvodov ako podľa § 3 zákona č. 503/2003 Z. z. – medzi nimi i z dôvodov znárodnenia majetku zoštatnením podľa výmerov niektorých odvetvových ministerstiev, resp. povereníctiev“. Odvolací súd tu naopak poukazuje na ustanovenie § 1 zákona č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd, podľa ktorého sa zákon vzťahuje na následky majetkových krívd spôsobených fyzickým a súkromným právnickým osobám odňatím vlastníckeho práva k nehnuteľným, prípadne hnutel'ným veciam **podľa vládného nariadenia č. 15/1959 Zb.** o opatreniach týkajúcich sa niektorých vecí užívaných organizáciami socialistického sektoru, **podľa zákona č. 71/1959 Zb.** o opatreniach týkajúcich sa niektorého súkromného domového majetku, **a znárodnením zoštatnením na základe výmerov niektorých odvetvových ministerstiev, vydaných po roku 1955** a odvolávajúcich sa na znárodňovacie predpisy z roku 1948. Vzhľadom k tomu, že predmetný Výmer bol vydaný dňa 01. októbra 1954 (teda pred r. 1955), daný prípad znárodnenia nespadá pod túto právnu normu. Takisto nemožno predmetnú vec podradiť pod zákon č. 87/1991 Zb., pretože pri posúdení, či sa na konkrétny právny vzťah vzťahujú ustanovenia zákona o mimosúdnych rehabilitáciách je rozhodujúce, o aký druh majetku šlo v dobe, kedy došlo k prechodu vlastníctva na štát. Ak sa jednalo o poľnohospodársku pôdu využívanú na poľnohospodársku výrobu, vrátane súvisiacich obytných a hospodárskych budov, lesnej pôdy a vodných plôch, potom sa na zmiernenie krívd nepoužijú ustanovenia zákona č. 87/1991 Zb. (§ 1 ods. 4 tohto zákona), ale zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku. Keďže má odvolací súd za to, že pozemková kniha eviduje predmetné pozemky v k. ú. K. ku dňu znárodnenia ako „lúky“, teda poľnohospodársku pôdu, je toho názoru, že na danú právnu vec nemožno aplikovať ani zákon č. 87/1991 Zb.

Pôvodný reštitučný zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“) upravuje reštitúcie poľnohospodárskych a lesných pozemkov. Z účelu tohto zákona vyplýva, že ním je okrem iného zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989. Zákon č. 229/1991 Zb. stanovil lehotu na uplatnenie reštitučného nároku do konca roka 1992. Keďže mnohí oprávnení svoje nároky neuplatnili v stanovenej lehote, zákonodarný orgán prijal v roku 2003 nový reštitučný zákon č. 503/2003 Z. z., ktorý umožnil uplatniť reštitučný nárok v ďalšej lehote za predpokladu, že žiadané nehnuteľnosti neboli vydané podľa zákona o pôde

(zákon č. 229/1991 Zb., §§ 37 až 39 zákona č. 330/1991 Zb.). Pôvodný reštitučný zákon (t. j. zákon č. 229/1991 Zb.) však zostáva naďalej v platnosti. Právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa nového zákona mohla uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo inú právnickú osobu v dobe od 25. februára 1948 do 01. januára 1990, pokiaľ svoj nárok uplatnila obdobne ako podľa zákona č. 229/1991 Zb., v novej lehote do 31.12.2004 (§ 5 ods. 1), na obvodnom pozemkovom úrade. Neuplatnením tohto práva v danej lehote toto právo zaniklo. Z obsahu spisového materiálu sa javí, že navrhovateľ ako oprávnená osoba uplatnil svoj nárok na vrátenie vlastníctva k poľnohospodárskym pozemkom v stanovenej lehote na príslušnom pozemkovom úrade, pričom k znárodneniu zoštátnením došlo v rozhodujúcom období. Preto odvolací súd má za to, že oprávnená osoba uplatnila svoj reštitučný nárok podľa správneho zákona.

Na záver odvolací súd poukazuje na to, že správny orgán ani krajský súd nevenovali žiadnu pozornosť skutočnosti, že ku znárodneniu nehnuteľností nachádzajúcich sa v k. ú. K. došlo dňa 24. októbra 1945 (teda ku dňu účinnosti dekrétu prezidenta republiky č. 100/1945 Zb.), teda v čase, keď pôvodná vlastníčka A. M., rod. P. už nežila. Podľa výpisu z knihy úmrtí menovaná zomrela dňa 15. júla 1944 v koncentračnom tábore Osvienčim. Výmer o znárodnení bol vydaný dňa 01. októbra 1954. Právna subjektivita (spôsobilosť mať práva a povinnosti) vzniká u fyzickej osoby narodením a zaniká smrťou. Teda aj právo vlastníť zaniká smrťou. Taký právny úkon, ktorým sa odníma vlastnícke právo mŕtvej osobe, nemá právne účinky, je nulitný. Navyše, výmer o znárodnení nemohol nadobudnúť právne účinky, pretože A. M., rod. P. nebol a ani nemohol byť doručený. Tento nedostatok opomenul tak správny orgán, ako aj krajský súd, a to aj napriek tomu, že naň navrhovateľ upozorňoval vo svojom opravnom prostriedku.

Pochybil teda krajský súd, keď sa stotožnil s právnym záverom odporcu v danej veci.

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní. Súdny v správnom súdnictve preskúmajú zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy (§ 244 ods. 1 OSP) a ich úlohou nie je hľadať dôvody, pre ktoré by malo byť rozhodnutie správneho orgánu potvrdené. Ak je rozhodnutie správneho orgánu nepreskúmateľné, súd nemôže nahrádzať jeho dôvody.

Ak teda prvostupňový súd nevykonal vo veci chýbajúce dokazovanie a ani sa dostatočne a vyčerpávajúcim spôsobom nevyporiadal s námietkami navrhovateľa, ktoré uplatnil v podanom opravnom prostriedku, nebol daný zákonný dôvod na potvrdenie rozhodnutia odporcu.

Keďže vo veci konajúci a rozhodujúci správny orgán nevykonal právne relevantné dôkazy v záujme náležitého ozrejmenia skutkového stavu veci a ani krajský súd nevykonal žiadne dôkazy, a to ani formou verifikácie vykonaných dôkazov zo strany správneho orgánu, a navyše v dôsledku toho správny orgán i prvostupňový súd vec nedostatočne a tým i nesprávne posúdili, bol dôvod na to, aby **odvolací súd zmenil rozsudok krajského súdu, rozhodnutie správneho orgánu zrušil a vec odporcovi vrátil na ďalšie konanie** (§ 250l ods. 2, § 250q ods. 2 a § 250ja ods. 3 veta prvá OSP), v ktorom odporca súc viazaný právnym názorom súdu (§ 250r OSP) vykoná dokazovanie v zhora naznačenom smere (§ 32 až 34 správneho poriadku) a po vyhodnotení vykonaných dôkazov (§ 34 ods. 5 správneho poriadku) vo veci znova rozhodne a svoje rozhodnutie aj patričným spôsobom odôvodní tak, aby rozhodnutie zodpovedalo zákonu (§ 46 a § 47 ods. 3 správneho poriadku).

O náhrade trov konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 224 ods. 1, 2 v spojení s § 250k ods. 1 a § 250l ods. 2, ako aj § 151 ods. 1 a 2 OSP, nakoľko v súdnom preskúmvacom konaní neboli trovy navrhovateľom ani jeho právnym zástupcom uplatnené a ani vyčíslené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

V Bratislave 27. júla 2010

JUDr. Jana Baricová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Petra Slezáková